

Η ειδική θέση των γυναικών προσφύγων

Εισήγηση

της καθηγ. Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

Τα Ηνωμένα Έθνη τα τελευταία χρόνια χρησιμοποιούν υπερβολικά τον τίτλο «κατηγορίες υψηλού κινδύνου», δηλαδή ιδιαίτερες τρωτές κατηγορίες. Τείνουν να διευρύνουν πάρα πολύ αυτή την έννοια ώστε να περικλείουν περίπου όλες τις περιπτώσεις που παρατηρείται ανισότητα. Δηλαδή είμαστε σχεδόν στα όρια μιας σύγχυσης μεταξύ των εννοιών της ανισότητας λόγω φύλου και των ιδιαίτερων τρωτών κατηγοριών. Γι' αυτό χρειάζεται κάποια προσοχή στη χρήση του όρου.

Δεν επιτρέπεται να δημιουργήσουμε την εντύπωση ότι οι γυναίκες επιζητούν ιδιαίτερα ευνοϊκή μεταχείριση, ενώ η βασική μας θέση είναι ίση μεταχείριση με τους άνδρες. Θεωρώ, λοιπόν, ότι η υπερβολή προς αυτή την κατεύθυνση θα αποβεί, πιθανώς μελλοντικά, επιζήμια για τη θέση της γυναίκας. Ούτε είναι πια παραδεκτό να μπαίνουν οι ανάπηροι, τα παιδιά και οι γυναίκες στην ίδια κατηγορία π.χ. των γυναικών προσφύγων δεν συμφωνώ κι εγώ ότι υπάρχουν αυξημένοι κίνδυνοι και ειδικές συνθήκες. Συνεπώς δέχομαι ότι υπάρχει λόγος να ληφθούν ορισμένα ειδικά μέτρα.

Τούτο για δυο κυρίως λόγους. Ο ένας λόγος είναι ότι οι γυναίκες πρόσφυγες αντιμετωπίζουν περισσότερες δυσκολίες. Ο δεύτερος λόγος είναι ότι το να βοηθηθούν οι γυναίκες πρόσφυγες να ξεπεράσουν αυτές τις δυσκολίες είναι πιο σημαντικό για τη διάσωση της οικογένειας παρά αν προστατευθούν οι άνδρες.

Ας δούμε ειδικότερα τα πράγματα. Πρώτα οι γυναίκες πρόσφυγες έχουν κατά κανόνα πολλά παιδιά τα οποία κρατούν μαζί τους και που φυσικά, κυρίως αυτές φροντίζουν. Επομένως, αυτές έχουν ένα βάρος παραπάνω από ότι έχει ο άνδρας πρόσφυγας, που θεωρεί κι ο ίδιος κυρίως τη γυναίκα υπεύθυνη για να κατορθώσει να επιζηήσουν τα παιδιά τους κάτω από τις συνθήκες που ζουν και να δημιουργηθεί ένα είδος στοιχειώδους οικογενειακής ζωής. Δεύτερο, είναι ιδιαίτερα τρωτή όσον αφορά τις σεξουαλικές επιθέσεις. Τρίτον, οι αρμόδιοι δεν καταβάλλουν την ίδια προ-

σπάθεια εξεύρεσης δουλειάς και για τη γυναίκα. Ενώ κυρίως ότι αν χορηγηθεί άδεια εργασίας, αυτή θεωρείται ότι είναι αναγκαϊότερη για τον άνδρα. Στην πραγματικότητα, όμως, και οι γυναίκες πρέπει να τύχουν της ίδιας δυνατότητας, ακριβώς διότι εμείς θέλουμε και οι γυναίκες να γίνουν και παραγωγικές και αυτοσυντηρούμενες και πρόσωπα με αξιοπρέπεια που στέκουν στα δικά τους πόδια. Επομένως η αντίληψη ότι ο άνδρας είναι πιο αναγκαίος να βρει δουλειά είναι λάθος. Αυτό που πρέπει είναι να δημιουργηθούν συνθήκες που να επιτρέπουν στη γυναίκα να εργασθεί. Δηλαδή στο στρατόπεδο των προσφύγων να δημιουργηθούν κάποιες δυνατότητες για την περιποίηση των παιδιών τις ώρες της εργασίας. Τέταρτη ειδική δυσκολία για τις γυναίκες είναι ότι ορισμένες κουλτούρες έχουν δημιουργήσει για αυτές την προκατάληψη, το έθιμο, ότι δεν επιτρέπεται να έρχονται σε επαφή και να συνεργάζονται με άνδρες ξένους. Ξένους, εννοώ όχι απλώς άλλης εθνικότητας αλλά και εκτός της οικογένειάς τους. Όλα αυτά δημιουργούν ιδιαίτερες δυσκολίες.

Εξάλλου εκτός από τις ιδιαίτερες δυσκολίες, συντρέχει και άλλος λόγος ιδιαίτερης βοήθειας της μητέρας. Έχει αποδειχθεί από στατιστικές ότι οι προσφυγικές οικογένειες που απαρτίζονται μόνο από πατέρα και παιδιά συνήθως διαλύονται. Οι οικογένειες που συγκροτούνται μόνο από μητέρα και παιδιά, συνήθως επιβιώνουν και γενικά έχει προκύψει ότι η παρουσία της μητέρας είναι ισχυρότερος συνδετικός κρίκος της οικογένειας και σημαντικότερος παράγοντας για τη διατήρησή της. Βρίσκει εκατό τρόπους η γυναίκα για να τα βγάλει πέρα στις δύσκολες περιστάσεις και να σώσει τα μέλη της οικογένειάς της.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό η κατεύθυνση της βοήθειας της γυναίκας να είναι σωστή, διότι αν είναι σωστή μπορεί να συντελέσει στη βελτίωση της γυναίκας. Αρκετές πρόσφυγες γίνονται πολύ χρησιμότερες και πιο αυθύπαρκτες και ανεξάρτητες προσωπικότητες.

Να σας διαβάσω τι είπε μια γυναίκα πρόσφυγας γυρίζοντας από μια άλλη χώρα. «Ποτέ δεν φανταζόμουν πόσο ισχυρή είμαι. Πάντα ενόμιζα ότι είμαι ένα εξαρτημένο ον από τους άνδρες. Τώρα ξέρω ότι μπορώ εγώ η ίδια να κυβερνήσω τον εαυτό μου. Αισθάνομαι πολύ δυνατή μέσα μου. Θέλω να ενθαρρύνω τις άλλες γυναίκες πρόσφυγες. Να γνωρίζουν ότι μπορούν κι αυτές με προσπάθεια να αποκτήσουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και ελπίδα». Αυτή η γυναίκα βοηθήθηκε να σταθεί στα δικά της πόδια. Αλλά βοηθώντας και τον γενικότερο προγραμματισμό μέσα στο ίδιο στρατόπεδο, μπορεί η προσφυγή να γίνει βοηθός των μελών της επιτροπής βοήθειας.

Υπάρχουν επίσης περιπτώσεις γυναικών που μπήκαν αγράμματες και βγήκαν εγγράμματες από το στρατόπεδο. Κι αυτό είναι μεγάλο όπλο για την περαιτέρω ζωή τους.

Το θέμα των γυναικών προσφύγων ορθά θεωρείται ότι έχει ανάγκη ιδιαίτερης μελέτης και δικαίως θεωρείται ότι η γυναίκα πρόσφυγας έχει ανάγκη ιδιαίτερα προσεγμένης μεταχείρισης. Η υπηρεσία προστασίας των προσφύγων μαζί με τις ιδιωτικές οργανώσεις κάνουν αγώνα παγκοσμίως, ο οποίος όσο μεγάλος κι αν είναι έχει ανάγκη της βοήθειας όλων μας. Κάθε είδους συμβολή είναι πολύτιμη: είτε οικονομική βοήθεια, είτε ηθική συμπαράσταση, είτε συνεργασία με το γραφείο της κ. Μπρισίμη. Ό,τι μπορεί να προσφέρει είναι χρήσιμο. Νομίζω ότι είναι ένα έργο που αξίζει τον κόπο να ενισχυθεί από όλους μας. Διότι αλλιώς δεν είμαστε κοινωνία ανθρώπων, είμαστε κοινωνία λύκων, όταν ο άνθρωπος δεν βοηθάει τον συνάνθρωπό του για να ξαναβρεί τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα. Η διεθνής κοινωνία διακηρύσσει ότι πιστεύει στα δικαιώματα του ανθρώπου. Το θέμα είναι, όμως, να τα εφαρμόζει. Οι πρόσφυγες είναι άνθρωποι που έφυγαν από τις χώρες τους γιατί στερήθηκαν αυτά τα δικαιώματα και πηγαίνουν σε ξένη χώρα με την ελπίδα, ότι εκεί θα μπορέσουν να τα κατακτήσουν.